

Nakað um Skála og Trøðna í Skálavík við Á á Velbastað og um Kirkjubø

Føroysk ættarsøga er eitt evni, sum nógv verður tosað um, men sum tianverri litið verður skrivað um.

Kring land okkara eru fólk, sum vita ómetaliga nógv um ættarsøgu — um upprunan til og gongdina í teimum mongu familjunum.

Tíðindablaðið Sosialurin hevur heitt á Viggo Dalsgaard í Skálavík um at skriva um ættarsøgu. Tí vit vita, at hetta evnið hevur hansara serstaka áhuga.

Vit fara tí av og á at hava tilfar í blaðnum um ættarsøgu. Vit taka eisini fegnir ímóti greinum frá øðrum, sum ynskja at fáa hetta so týðningarmikla tilfar á prent.

I dag skrivur Viggo Dalsgaard nakað um Skála og Trøðna í Skálavík, við Á á Velbastað og um Kirkjubø.

Viggo Dalsgaard úr Skálavík

Av tí, at eg fyrri stuttum sá í einum blað um ættarsamband millum Kirkjubø og húsið á Trøðni í Skálavík, fari eg at royna at greiða frá, hvussu er við hesum.

Húsið á Trøðni er frá 1709. Áðrenn ta tíð var festið í Skála. Navnið sigur, at Skálahúsið er óiva elsti búi í bygðini, tí eitur bygðin Skálavík.

Tróndur Jørdsson var bóndi í Skála frá 1621 til 1641. Hann var sonura Jørund Svevn, ið bróðir mín Hans Dalsgaard hevur avmyndað í stuttu søgu.

Eftir hann kom Jógvan Jóanson: hann var nevndur Rádni Jógvan í Skála, var bóndi frá 1649 til 1653. Rádna Jógvans rætt er enn til niðan av húsum á Trøðni. Eftir hann festi Tróndur Jóanson, 21. september 1683. Hann var

sýslumaður, og eftir hann festi sonurin Óla Tróndarson 5. okt. 1709.

Hann var giftur Maluni, dóttur Jákup Jóansson, lögmanni í Dalsgarði og Kristini Klæmintsdóttur. Hon var ein dóttir Harra Klæmint í Todnesi. Nøvn teirra, Jákups og Kristinnar standa á altartalvuni í Skálavíks kirkju. Jákup Jóansson var sonur Jógvan Pálsson, lögmann á Oyri í Eysturoy. Jákup var bóndi í Dalsgarði frá 1663, til hann hvarv niðri í Danmark í 1679.

Árið eftir sum Óla Tróndarson festi, í 1710, gekk hann burtur fyri Hvannhaga í Suðuroy. Um henda tilburð hevur Heðin Brú sagt frá í Endurminningunum á síðu 128.

Óla Tróndarson átti tveir synir: Trónd og Óla. Hesin Tróndur vaks upp í Haga í Húsavík og giftist við einari Katrini Magnusardóttur; hon mundi vera úr Húsavík. Yngri sonurin, Óli, fór til Á á Velbastað men hevur ongantíð fest har. Hann man vera giftur við dóttur Hanus Sjørðarson, ið sat við festinum við Á frá 1725 til 1788. Hann var av Toftum í Eysturoy.

Óla Tróndarson á Trøð, ið festi í 1709, flutti bóndahúsin úr Skála norður á Trøð, har tey eru enn. Einkjan, Malan, giftist upp aftur við Pæturi Kirstianson úr Kirkjubø. Hann festi Traðargarð 7. sept. 1716. Tey munnu eingi børn hava átt. Hann var ikki langlivaður, tí longu 20. juli 1719 festir Heindrikur Sakariasson av Velbastað garðin á Trøðni; hann var triðji maðurin hjá Malini.

Sonur Heindrik av Velbastað, Pætur Sakariasson, festir Traðargarð 28. mai 1743, men í 1745 hendir tað merkliga, at Heindrikur og sonurin Pætur doyggja sama dag. Sagt er, at teir lógu báðir sveptir á »stórukistu«.

Tá kom elsti sonur Malinar, Tróndur, sum hon átti við Óla Tróndarson, aftur úr Húsavík og festi garðin 16. aug. 1745. Sogn er, at tá ið hann kom oman um liðan á Hálvmørkini á veg úr Húsavík,

Kirkjubøur

kom ein hagabrekkumaður móti honum og segði við hann: »Nú veit væl við hjá tær!« Tróndur brá sær á og segði: »Hatta er ikki kristna manna tala!«

Hesin Tróndur var barnleysur, tí tók hann bróðursonin Pætur Ólason frá Á á Velbastað til eftirmann sin, og hesin, ið var nevndur Velbastað Pætur, tók við festinum 9. nov. 1773. Hann var giftur við Onnu Mariu Pólsdóttur, dóttur Pól Simunarson, bónda í Kirkjubø 1749 til 1778.

Hesin Óli við Á, ið var sonur Óla Tróndarson á Trøð í Skálavík, átti fyra synir. Teir vóru: Jóannes Ólason, ið festi Aargarð á Velbastað 5. mars 1788, Pætur, ið sum sagt festi Traðargarð í Skálavík, Hanus, ið festi Kirkjubøgarð 11. juni 1778.

Hesin Hanus gifti sær garðin til; kona hansara var dóttir Pól Simunarson, kirkjubøbónda. Fjórði sonurin hjá Óla við Á var Pól Ólason; hann var giftur við einari, ið æt Billa, hon var av Steinum á Velbastað. Tey báðu nøkur ár har, men fluttu so út í Hest í Sakrastovu. Tey arvaðu alt, ið Dunalds Jógvan átti. Tann elsti sonur teirra var Jóan Hendrik Pólsen, ið bygdi Skopun fyrst saman við Mikkjali undir Skarði á Sandi, tað var í 1833.

Hanus Ólason í Kirkjubø var faðir til Pól Hanusson, nevndur gamli Pól. Hesin gamli Pól festi 1802. Kona hansara var dóttir Skipar Hansen í Havn. Skipar Hansen var frisi.

Sonur teirra var hin tiltikni Pætur bóndi; hann skrivaðist Peter Hans Poulsen, festi 20. nov. 1830. Kona hansara var Sigga Sofia, dóttir Nólsoyar Páll. Pætur bóndi var avtakamaður og goður bóndi, og har aftrat hevði hann stóran handil í Kirkjubø. Hann var múgvandi maður í peningi.

Á gamalsaldri giftist hann upp aftur við Marionnu, dóttur Jógvan í Lopra. Marianna var systirdóttir hansara; hann

fekk loyvi frá kongi at giftast við henni.

Tá hann giftist aðru ferð, vildi hann ikki lata sonin arva, tí hin yngri var veikur fyri rusdrekkka men annars evnamaður. Tí skifti hann pengarnar, hann átti, til abbabørnini og setti teir inn í Vágsbotnshandil og Sparikassan, til tey vórðu myndug. Men aftan á at skift var, kom ein abbasonur aftrat, tað var Gazet, so hann arvaði einki.

Hesin sonur Petur bónda, ið festi eftir hann, æt Pól Pætursson. Hann tók við garðinum 9. sept. 1859. Hann var faðir Jóannes Pætursson, ið var føddur 1866. Jóannes lærði nútíðar jarðabrúk á Stend búnaðarskúla í Noregi og gjørdi gott arbeiði á garðinum, tá hann kom heim aftur. Eina tíð hevði hann skúla fyri ungum dreingjum og gentum, har tey lærdu velting, hagreiðing av mjólk o.t. Tað vóru fleiri av Sandoynni har sum næmingar.

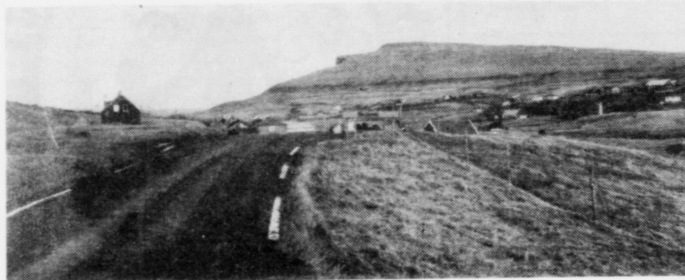
Umframt at vera kendur politikari var hann eisini stórt skald, hann hevur yrkt nakað av tí besta, vit eiga.

Um greinina av ættini í Skálavík kann sigast, at eftir Velbastað Pætur kom sonur hansara Tróndur Pætursson. Hann festi Trøðna 1. juni 1803. Eftir hannk om Pætur Tróndarson, gamli Pætur, vit rópa; hann festi 12. febr. 1834. Tá hann gav frá sær, kom sonurin Tróndur Pætursson. Hann tók við 14. mai 1886. Kona hansara var Marria úr Miðkirkjugarði í Skálavík; tey vóru systkinnabørn.

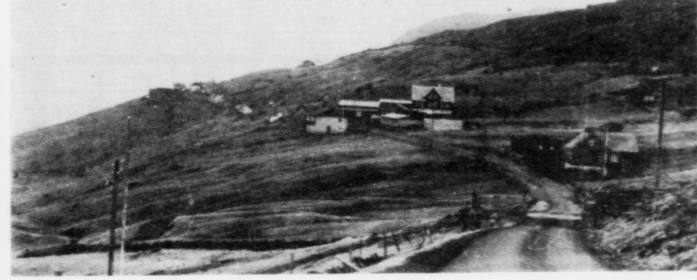
Hann minnst vit, ið eldri eru. Hann var merkismaður, hevði lekjandi hond. Listamaður var hann: Tað hanga fleiri skurðmyndir í Skálavíks kirkju, sum hann hevur gjørt, og mangir eru teir stavar víða um, ið fyrst hann og síðani synirnar hava lagt úr hondum.

18.9.1983

Viggo Dalsgaard

Skálavík

Velbastaður